



ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ  
CENTER FOR SECURITY STUDIES



# RADICALISACTION

**ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ  
ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΤΡΕΜΙΣΜΟΥ.**



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας  
«Ισότητα, Αλληλεγγύη, Προστασία»



# ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

## **Συγχρηματοδότηση**

75% Ευρωπαϊκοί πόροι, Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας /Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας (2014-2020)

25% Εθνικοί πόροι

## **Περίοδος Υλοποίησης (26,5 μήνες)**

Έναρξη, 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2018 – Λήξη, 15<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2020

## **Ομάδες Ενδιαφέροντος**

Μεταναστευτικές ροές

Επιστρέφοντες Αλλοδαποί Τρομοκράτες Μαχητές

Φυλακισμένοι

## **Χώροι Ενδιαφέροντος**

Καταστήματα Κράτησης χώρας

Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης στα νησιά, Δομές Φιλοξενίας στην ενδοχώρα και Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης

## **Ωφελούμενο Προσωπικό από 5 Υπουργεία:**

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (Ελληνική Αστυνομία)

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Καταστήματα Κράτησης)

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή)

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και Υπηρεσία Ασύλου)

Υπουργείο Οικονομικών (Τελωνεία)

# ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

## **Προσωπικό: 26 Επιστημονικοί Συνεργάτες**

Ομάδα Έργου (2 Συντονιστική Ομάδα, 2 Υπεύθυνοι Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης)

Ομάδα Μελέτης (1 Υπεύθυνος, 2 Ερευνητές)

Ομάδα Μεθοδολογικού (4 Συντελεστές)

Συγγραφική Ομάδα (1 Υπεύθυνος, 4 Συγγραφείς)

Εκπαιδευτική Ομάδα (6 Εκπαιδευτές )

Ομάδα Άσκησης (1 Συντονιστής, 3 Μέλη)

## **Δομή: 8 Πακέτα Εργασίας (ΠΕ)**

ΠΕ0 Διοίκηση και Συντονισμός

ΠΕ1 Μελέτη Καταγραφής Αναγκών Φορέων Επιβολής του Νόμου

ΠΕ2 Μεθοδολογία Αναγνώρισης και Αξιολόγησης Κινδύνου

ΠΕ3 Τρισδιάστατο Παιχνίδι Προσομοίωσης

ΠΕ4 Συγγραφή Εκπαιδευτικού Υλικού και δύο Πρακτικών Εγχειριδίων ΠΕ5 Δέκα (10) Εκπαιδεύσεις

ΠΕ6 Δι-υπηρεσιακή Άσκηση Ετοιμότητας επί Χάρτου

ΠΕ7 Διάχυση και δημοσιότητα

## **Στόχος**

Η ενίσχυση των Επαγγελματιών Πρώτης Γραμμής για την αποτελεσματικότερη αναγνώριση και διαχείριση περιστατικών ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στον Εξτρεμισμό και την Τρομοκρατία.

# ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Υπολογίζεται ότι **1,2 εκατομμύρια** μετανάστες/πρόσφυγες από χώρες υψηλού κινδύνου (Συρία, Ιράκ Αφγανιστάν) έχουν διέλθει, τα ανατολικά θαλάσσια και χερσαία σύνορα της Ελλάδας από το 2015 που ξέσπασε η μεταναστευτική/προσφυγική κρίση μέχρι και σήμερα. Εξ' αυτών εκτιμάται ότι ένας αριθμός περίπου 900.000 έχουν μεταβεί σε χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. (FRONTEX 2016-2018)
- Η FRONTEX χαρακτηρίζει ως απειλή την επιστροφή των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών στις ευρωπαϊκές χώρες καταγωγής τους. Η EUROPOL προειδοποιεί, επίσης, για τον κίνδυνο οι επιστρέφοντες μαχητές να εκμεταλλευτούν τις μεταναστευτικές ροές για να εισέλθουν στην Ευρώπη.
- Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Abdelhamid Abaaoud που θεωρείται ότι είχε οργανώσει τα πολλαπλά τρομοκρατικά χτυπήματα που συγκλόνισαν το Παρίσι στις 13 Νοεμβρίου του 2015, τα οποία στοίχισαν τη ζωή σε 130 άτομα. Ο Abaaoud είχε εισέλθει στην Ελλάδα μέσω των μεταναστευτικών ροών.
- Μετά τις τελευταίες ήττες του Ισλαμικού Κράτους, πλέον, είναι ορατός ο κίνδυνος εισόδου στην Ευρώπη και μαχητών του ISIS.
- Για τη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών έχουν δημιουργηθεί **πέντε** Κέντρα Υποδοχής και ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) αντίστοιχα στα νησιά Λέσβο, Σάμο, Χίο, Κω και Λέρο και ένα Κέντρο Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.) στον Έβρο.
- Σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας έχουν δημιουργηθεί Ανοιχτές Δομές Φιλοξενίας και Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ.). Στην Αττική εδράζουν δομές στον Ελαιώνα και στο Σχιστό και ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ στην Αμυδαλέζα.
- Το Δεκέμβριο του 2018 ο αριθμός των κρατουμένων στα 27 καταστήματα κράτησης της χώρας μας ανερχόταν σε **10.580** άτομα.

# ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΡΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ (ΠΕ1)

## ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- Οι συνεντεύξεις έγιναν με έμπειρα, στο υπό διερεύνηση θέμα, υπηρεσιακά στελέχη από διάφορους φορείς από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Συνολικά λήφθηκαν συνεντεύξεις από **9 έμπειρα στελέχη** φορέων επιβολής του νόμου του εξωτερικού και **9 υψηλόβαθμους αξιωματούχους** αντίστοιχων ελληνικών υπηρεσιών που σχετίζονται με τα θέματα της μετανάστευσης και των φυλακών. Οι τεθείσες ερωτήσεις είχαν κοινά σημεία αναφοράς, όπως το θεσμικό πλέγμα συνεργασίας ενδοϋπηρεσιακά αλλά και μεταξύ των φορέων και τον χαρακτήρα και πλαίσιο που θα πρέπει να έχει οποιοδήποτε σχετικό **εκπαιδευτικό πρόγραμμα δράσης** ανάλογα με τον φορέα και τις ανάγκες του. Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις συνέδραμαν το έργο της Ομάδας Μελέτης ως προς τρία βασικά σημεία:
  1. Ανέδειξαν τα βασικά θέματα που απασχολούν τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες και συνέβαλαν στην αποσαφήνιση του βαθμού και της έκτασης εμπλοκής των σχετικών υπηρεσιών καθώς επίσης και στον εντοπισμό των κατευθυντήριων αξόνων του **ερωτηματολογίου**.
  2. Ήταν πολύ χρήσιμες στο να αποτυπωθεί στην ολότητά του το **δαιδαλώδες εγχώριο πλέγμα** των υπηρεσιών και φορέων που εμπλέκονται στις διαδικασίες υποδοχής και διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.
  3. Βοήθησαν στην πρόσκληση και συμμετοχή στο επόμενο στάδιο έρευνας εμπλεκόμενων αξιωματούχων και από υπηρεσίες που δεν είχαν αρχικά εντοπιστεί ή επιλεγεί στο **σχετικό δείγμα**.

# ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΡΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ (ΠΕ1)

## ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- Σκοπός του ερωτηματολογίου ήταν να απευθυνθεί η ερευνητική ομάδα σε στελέχη υπηρεσιών «πρώτης γραμμής», που δραστηριοποιούνται σε χώρους και έρχονται σε επαφή με ομάδες υψηλού κινδύνου, αναφορικά με τη διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης, και να καταγράψει τις γνώσεις, τα κενά και τις ανάγκες τους.
- Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε σε ηλεκτρονική μορφή και συμπληρώθηκε **ανώνυμα**, στο πλαίσιο τήρησης της ερευνητικής δεοντολογίας και προκειμένου να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν πιο ελεύθερη έκφραση γνώμης και γνώσης των ερωτηθέντων.
- Οι ερωτήσεις ήταν στο σύνολό τους **είκοσι δύο** και ταξινομήθηκαν σε τέσσερις θεματικές:
  1. Προσωπικές πληροφορίες για τα έτη και τις θέσεις υπηρεσίας
  2. Εξοικείωση με την έννοια της ριζοσπαστικοποίησης και του εξτρεμισμού
  3. Δυνατότητες αναγνώρισης και εντοπισμού ριζοσπαστικοποιημένων ατόμων
  4. Γνώση του θεσμικού συστήματος διάχυσης της σχετικής πληροφορίας
- Έγινε δειγματοληπτική έρευνα (**pilot study**) με τη συμμετοχή μικρού αριθμού αξιωματούχων από διαφορετικές προκειμένου να εντοπιστούν προβλήματα, ασάφειες, συντακτικές και εννοιολογικές αστοχίες αλλά και τυχόν κενά που έπρεπε να καλυφθούν με ερωτήσεις.
- Συνολικά συμπληρώθηκαν **379 ερωτηματολόγια**, εκ των οποίων τα 109 κατά τη διάρκεια των 7 εργαστηρίων και τα 270 από στελέχη στην περιφέρεια, υπό την καθοδήγηση των προϊστάμενων των κατά τόπο Υπηρεσιών.



# ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΡΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ (ΠΕ1)

## WORKHOPS

- Το τρίτο στάδιο περιελάμβανε την οργάνωση επτά (7) ερευνητικών εργαστηρίων με χρήση «Ομάδων Εστίασης» (focus groups).
- Η μεθοδολογική προσέγγιση των Ομάδων Εστίασης συνίσταται σε μια οργανωμένη συλλογική συνέντευξη και αλληλεπίδραση ενός αριθμού συμμετεχόντων ατόμων με σκοπό την καταγραφή των υπηρεσιακών αναγκών τους σε θέματα ριζοσπαστικοποίησης.
- Οι συζητήσεις έλαβαν χώρα με όρους ανωνυμίας (Chatham House Rule). Οι πληροφορίες που ελήφθησαν από τις συζητήσεις συνέβαλαν στην επίρρωση και επιβεβαίωση των λοιπών συλλεχθέντων στοιχείων, τα οποία δεν είχαν εντοπιστεί στις υπόλοιπες φάσεις συλλογής πρωτογενούς υλικού.
- Αναδείχθηκαν σημαντικές πτυχές όπως ο ρόλος των ΜΚΟ, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και η ριζοσπαστικοποίηση μέσω του διαδικτύου, η οποία ενδεχομένως συντελείται, από την ανεξέλεγκτη χρήση κινητών τηλεφώνων και υπολογιστών και τη δωρεάν παροχή σύνδεσης με το διαδίκτυο.
- Στα εργαστήρια συμμετείχαν **εκατόν εννέα (109)** στελέχη εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίοι υπηρετούν στην ευρύτερη περιφέρεια της Αττικής. Εξ αυτών, σαράντα έξι (46) από την Ελληνική Αστυνομία, τρεις (3) από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, είκοσι (20) από το Λιμενικό Σώμα, τρεις (3) από το Υπουργείο Οικονομικών (Τελωνεία), είκοσιένα (21) από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και δεκαέξι (16) από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής.

# ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΠΕ2)

- Τέσσερις Επιστημονικοί Συνεργάτες θα αναπτύξουν μία πρότυπη μεθοδολογία αναγνώρισης και εκτίμησης του κινδύνου της ριζοσπαστικοποίησης που θα χρησιμοποιηθεί από τα στελέχη των φορέων επιβολής του νόμου. Η μεθοδολογία θα βασιστεί στη χρήση δεικτών σε συνάρτηση με το χώρο απασχόλησης και το χρόνο αναγνώρισης:
  1. Μεσο-μακροχρόνια αναγνώριση στα Κ.Υ.Τ., ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ. και Δομές Φιλοξενίας.
  2. Μεσο-μακροχρόνια αναγνώριση στα Καταστήματα Κράτησης
  3. Άμεση αναγνώριση επιστρεφόντων τρομοκρατών μαχητών και υψηλού κινδύνου ατόμων (Κ.Υ.Τ., Σημεία Εισόδου στο έδαφος SCHENGEN)
  
- Οι Δείκτες αναγνώρισης ριζοσπαστικοποίησης θα εστιάζουν σε τρία βασικά πεδία παρατήρησης:
  1. Μίκρο-παρατήρηση του ατόμου (εξωτερικά σημάδια και συμπεριφορά),
  2. Μεσό-παρατήρηση του κοινωνικού περιβάλλοντος (άτομα με τα οποία έρχεται σε επαφή και το επηρεάζουν)
  3. Μακρο-παρατήρηση του ευρύτερου περιβάλλοντος (χώρα διαμονής και καταγωγής, διεθνείς εξελίξεις)
  
- Η μεθοδολογία θα συμπεριλάβει, επίσης, βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση της πληροφορίας και των περιστατικών ριζοσπαστικοποιημένων ατόμων από τους εμπλεκόμενους φορείς, σε επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο. Στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης που λειτουργούν στα Καταστήματα Κράτησης και δομές μεταναστών.



# ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ (ΠΕ3)



Στο τρισδιάστατο παιχνίδι προσομοίωσης θα σχεδιασθούν ψηφιακοί χαρακτήρες (επιστρέφοντες μαχητές, παιδιά, γυναίκες) και περιβάλλοντα (φυλακές δομές μεταναστών, αστικοί χώροι) στα οποία θα ενσωματωθούν οι δείκτες αναγνώρισης ριζοσπαστικοποίησης, με σκοπό να αποτελέσει ένα μόνιμο εργαλείο εκπαίδευσης των Στελεχών των Φορέων Επιβολής του Νόμου.

# ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ (ΠΕ4)

- Τέσσερα μέλη υπό την καθοδήγηση του επιστημονικού Υπεύθυνου συνθέτουν τη συγγραφική ομάδα, η οποία θα αναπτύξει ένα καινοτόμο υλικό και πρόγραμμα εκπαίδευσης, το οποίο θα διαιρείται **σε τρία (3) μέρη**:
  1. **Γενικό** (θεωρία)
  2. **Ειδικό** (Μεθοδολογία, Δείκτες Αναγνώρισης και Τρόποι Αντιμετώπισης)
  3. **Πρακτικό** (παιχνίδι προσομοίωσης)
  
- Κατά την εκπαίδευση θα αναπτυχθούν **έξι (6) θεματικές ενότητες**:
  1. Θεωρητικές προσεγγίσεις της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης
  2. Ισλαμιστική ριζοσπαστικοποίηση στις ευρωπαϊκές κοινωνίες σήμερα.
  3. Το φαινόμενο των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών.
  4. Διαχείριση «επιστρεφόντων».
  5. Διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης προσφύγων.
  6. Διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης εγκλείστων στα σωφρονιστικά καταστήματα
  
- Η ομάδα θα αναλάβει και τη συγγραφή δύο εγχειριδίων, τα οποία θα διανεμηθούν στους επαγγελματίες πρώτης γραμμής, με σκοπό να ενισχύσει τη γνώση και τις ικανότητές τους ως προς την αναγνώριση, ανταλλαγή πληροφοριών και διαχείριση περιστατικών ριζοσπαστικοποίησης και βίαιου εξτρεμισμού. Τα δύο εγχειρίδια θα διαχωρίζονται ως προς το χρόνο και τον χώρο αναγνώρισης της ριζοσπαστικοποίησης και θα στοχεύουν στην:
  1. **Άμεση αναγνώριση** επιστρεφόντων τρομοκρατών μαχητών και βαθιά ριζοσπαστικοποιημένων ατόμων που έχουν παρεισφρήσει στις μεταναστευτικές ροές.
  2. **Μεσο, μακρο-χρόνια αναγνώριση** συμπεριφορικής αλλαγής προς τη ριζοσπαστικοποίηση που παρατηρείται στα Κ.Υ.Τ., δομές φιλοξενίας και ΠΡΟΚΕΚΑ μεταναστών/προσφύγων και στις φυλακές.

# ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ (ΠΕ5)

- **Σύνολο: 10 Εκπαιδευτικά προγράμματα**
- **Διάρκεια: 30 ώρες εκπαίδευσης ανά πρόγραμμα / 5 ημέρες**
- **Χώρος διεξαγωγής: Κέντρο Μελετών Ασφάλειας**
- **Περίοδος: Μάιος – Σεπτέμβριος 2019**
- **Εκπαιδευόμενοι: 250 Επαγγελματίες πρώτης γραμμής:**
  1. Ελληνική Αστυνομία
  2. Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή
  3. Καταστήματα Κράτησης
  4. Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής
  5. Υπηρεσία Ασύλου
  6. Τελωνεία

# ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ (ΠΕ6)

- Μία ειδική ομάδα συνεργατών θα σχεδιάσει και θα διεξαγάγει μία δι-υπηρεσιακή άσκηση ετοιμότητας επί χάρτου, στην οποία θα συμμετέχουν στελέχη από διάφορες υπηρεσίες επιβολής του νόμου.
- Σκοπός της άσκησης είναι να ενισχυθεί το επίπεδο ανταπόκρισης και συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σε περιστατικά ριζοσπαστικοποίησης, τα οποία ενδεχομένως να κληθούν να διαχειριστούν κατά την πραγματική άσκηση των καθηκόντων τους, τόσο σε στρατηγικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο.
- Η άσκηση θα βασίζεται σε οπτικοποιημένα σενάρια κλιμακούμενων περιστατικών, εξελισσόμενα σε διαφορετικά περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου.

# ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ (ΠΕ7)

Η διάχυση και δημοσιότητα του έργου και των αποτελεσμάτων του περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης προς το ευρύ κοινό καθώς και ειδικές ομάδες στόχους:

- Κατασκευή και συνεχή ενημέρωση της Ιστοσελίδας της Δράσης.
- Διεξαγωγή πέντε (5) Ενημερωτικών Ημερίδων στην περιφέρεια και συγκεκριμένα στις πόλεις της Λάρισας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Αλεξανδρούπολης και Χανίων.
- Διανομή Προωθητικού- Ενημερωτικού Υλικού (Φυλλάδια –Αφίσες) της Δράσης.
- Δημοσίευση των δύο εκπαιδευτικών εγχειριδίων, των αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης, και εν γένει της Δράσης σε επιστημονικά και ενημερωτικά περιοδικά και καθημερινά έντυπα.
- Παρουσίαση της Δράσης σε δύο (2) Συνέδρια του Εξωτερικού.
- Διοργάνωση ενός (1) Συνεδρίου Λήξης στην Αθήνα.



## 7ο SECURITY PROJECT 2019 Be Safe in a Smart World

Ενημερωθείτε για τη Δράση στην ιστοσελίδα:

<https://radicalisaction.gr/>

Βασίλειος Ρουσσάκης Μ.Α.  
Συντονιστής Δράσης  
Αστυνομός Α΄

[v.roussakis@kemea-research.gr](mailto:v.roussakis@kemea-research.gr)